

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR****SERDAR UZEL BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2021/9171

Karar Tarihi : 19/2/2026

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Kenan YAŞAR

Muhterem İNCE

Yılmaz AKÇİL

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Muhammed Nuri ÖZGÜR

Başvurucu : Serdar UZEL

Vekili : Av. Fatih UZEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddia ve savunmaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/2/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, mükerrer kayıt nedeniyle süresinde yapılan 2021/9974 numaralı bireysel başvuruyla ilgili dosyanın 2021/9171 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2021/9974 numaralı bireysel başvuru dosyasının kapatılmasına, incelemenin 2021/9171 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine ve incelemeye konu işbu başvuruda hakkaniyete uygun yargılanma hakkı, gerekçeli karar hakkı ve masumiyet karinesi dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan haklara ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) olduğu sonucuna ulaşmıştır (darbe teşebbüsü ve arkasındaki FETÖ/PDY'ye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Aydın Yavuz ve diğerleri* [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-36).

7. Başvurucu 1987 doğumlu olup bireysel başvuru konusu olayların geçtiği tarihte Türk Silahlı Kuvvetleri 1. Ordu Komutanlığı Muhabere, Elektronik ve Bilgi Sistemleri (MEBS) Alay Komutanlığında astsubay kıdemli çavuş rütbesiyle görev yapmaktadır.

8. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen askerî darbe teşebbüsü nedeniyle başvurucu hakkında Anayasa'yı ihlal suçundan soruşturma başlatmıştır. Soruşturma sonucunda Başsavcılık, başvurunun anılan suçtan cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir.

9. İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianameyi kabul ederek yargılamaya başlamıştır. Yargılamanın birinci celsesinde başvurunun ve diğer sanıkların savunmaları alınmıştır. Başvurucu; savunmasında FETÖ/PDY ile hiçbir bağıının bulunmadığını, darbe teşebbüsünün gerçekleştiği tarihte 1. Ordu Komutanlığı MEBS Alay Komutanlığı General Hamza Günalp Kışlası'nda astsubay rütbesiyle mobil tim nöbetçisi olarak görevinde hazır bulunduğunu, saat 21.30-22.00 sıralarında kışla komutanı olan B.K. tarafından kışlanın emniyeti için mobil timi hazırlamakla görevlendirildiğini, saat 03.30 sıralarında alay komutanı olan N.Z.A.'nın kışladan çıkış yapılacağını belirterek içinde bulunduğu resmî aracın mobil tim olarak takip edilmesi emrini verdiğini, alay komutanının kışladan çıkılmasına dair emrini sorguladığını ancak komutanın emri tekrar etmesi üzerine nereye gittiğini bilmeden kışladan çıkmak zorunda kaldığını, kanunsuz bir emri yerine getirmedikçe, alay komutanının kışladan çıkma amacını bilmesinin mümkün olmadığını, verilen emre uymak zorunda olduğunu ifade etmiştir.

10. Aynı celsede bazı tanıkların ifadeleri alınmıştır. Bu kapsamda başvuruyla ilgili olarak;

i. Olay günü haber merkezi nöbetçi astsubayı olarak kışlada görevli olan tanık E.E. saat 22.45 civarında harekât yıldırım mesajı geldiğini, mesajı nöbetçi amir B.K.'ya ilettiğini, ilerleyen zamanda Alay Komutanı N.Z.A.'nın kışlaya geldiğini, saat 01.00 sıralarında mobil tim nöbetçisi olan başvurucaı aradığını, başvurunun oldukça korkulu ve ağlamaklı bir ses tonuyla alay komutanının emrine istinaden kışladan çıkabileceklerini söylediğini, bir sonraki telefon konuşmalarında

başvurucunun alay komutanına küfrederek kışladan çıkarıldıklarını belirttiğini, son yaptıkları telefon konuşmasında emniyet güçleri tarafından durdurulduklarını, karakola götürülmekte olduklarını söylediğini belirtmiştir.

ii. Olay günü nizamiye nöbetçi astsubayı olarak kışlada görevli olan tanık H.A. olaylar başladıktan sonra kışlada staj eğitiminde bulunan kursiyer astsubayların panik hâlde nizamiye bölgesine gelerek nöbetçi astsubay olan başvurucuya başka kışlada bulunan arkadaşlarının dışarıya çıkarıldıklarını ve arkadaşlarının başlarında bulunan iki subay tarafından etrafa ateş etmeleri yönünde emir verildiğini söylemeleri üzerine başvurucunun teklifiyle kursiyer astsubayların telefonla arkadaşlarını aradıklarını, başvurucunun ve oradakilerin başka kışlada bulunan bu kursiyer astsubaylara kimseye ateş etmemelerini ve polisten yardım istemelerini söylediklerini, saat 04.00 sıralarında kışlada mobil emniyet timine yönelik bir hareketlilik olduğunu, oradaki diğer araçta bulunan alay komutanının başvurucuya kaç askerin hazır bulunduğunu sorduktan sonra Gayrettepe Türk Telekom Müdürlüğünü koruma görevi aldık dediğini, başvurucunun *"Anlamadım."* demesi üzerine *"İlk defa mı duyuyorsun, bizi takip et."* dediğini duyduğunu, böylece mobil timin kışladan ayrıldığını, saat 05.00 sıralarında Muhabere Üstçavuş H.S.nin başvurucuyla telefonda görüştüğünü ve Haliç Köprüsü üzerinde gözaltına alındıklarını öğrendiğini ifade etmiştir.

11. Bu celsede ifadesi alınan tanık S.A.nın (olayın sanığı) beyanı şöyledir:

"14 Temmuz günü sabah herşey rutindi. Sadece devir teslim töreni oldu. Kurmay Albay [N.Z.A.], [C.] Yarbay'a devretti o gün vekaleten alayın komutanlığını. Yemin töreni, yemin töreni demişim. Geçiş töreni oldu. Yaptık bitti. Akşama kadar her şey rutindi her zamanki faaliyetler akşam içtimasından sonra 7'de falan ben istirahate çekildim. Yazıcıydım. Nöbetçi subay, nöbetçi astsubay odasında kalıyordum. Nöbete hazırlanıyordum. O aralar nöbetimiz sıkıydı. 23:00 01:00 veya 01:00 03:00 nöbetine sanırsam tam net hatırlamıyorum bekliyordum. Uyuyordum. Dinleniyordum nöbetçi astsubayın odasında. Bir arkadaşım aradı. İstanbul'daki durumlardan haberin var mı dedi. Bende uykuluyum, yorgunum nöbetler sıkı geçiyordu o ara. Bilmiyorum dedim ne oluyor. Boğazda dedi bi karışıklık falan var. Ben de uyku sersemiyim tam bir şey anlamadım kaza tarzı bir şey zannettim öyle bir şey mi diye. Yok dedim bize herhangi bir bilgi gelmedi. Burada herhangi bir karışıklık yok. Arkadaş yarım saat 1 saat sonra tekrar aradı saat 20:30 - 21:00 civarı. O arada onun ile tekrar görüşüyorduk. Çok sürmedi bölüğün içerisinde bi karmaşa çıktı. Sesler yükselmeye başladı. Benim oda kapalıydı. Nöbetçi astsubayın odasıdaydım. Sesler yükselmeye başladı. Tabur karargahının çavuşu geldi. Kapıyı direk açtı girdi içeri. Kalk kalk diye beni uyardı. Ne oldu dedim arkadaşın adı [O.] idi, kalk dedi çabuk içtimaya geçeceğiz dedi. Ne oldu neden dolayı içtima? Bilmiyorum ortalık karıştı. Ama neden karıştığını o da bilmiyor. Neyse alelacele dışarı çıktık. Astsubay kursiyerler vardı bizde muhabere alayındı, onlarda çıktı dışarı. Nöbetçi başımızda Serdar UZEL vardı. Serdar astsubay, o da geldi dinlenme odasından. Acil dedi herkes içtimaya çıksın herkes. Dışarı çıktık. Serdar astsubayın bize ilk konuşması şu şekildeydi. TSK içerisindeki bir kesim tarafından ülkemize darbe girişiminde bulunuyor şuanda. Size tek emrim koğuşlardan kimse dışarı çıkmasın askerler uyanık olsun. Stajyerlerin hiçbirisi de dışarı çıkmasın astsubay stajyerleri dedi. Biz tam koğuşlara dağılacaktık gidecektik o ara [B.K.] o geceki kışla nöbetçi amiri yan bina da elektronik harp tabur binasından çıktı Serdar astsubayı yanına çağırdı biz içeri gireceğimiz vakit. Karanlık köşede Serdar astsubay gitti. O karanlıkta birşeyler söyledi Serdar astsubaya biz bir şey duymadık tabi. O konuştuktan sonra Serdar astsubay telaşlı geldi yanımıza. Çok acil dedi mobil tim hazırlansın. Stajyerler herkes kursiyerler koğuşlarına girsın çıkmasın mobil tim

hazırlansın. Mobil tim dediğimde ben şöförüyüm onun her sabah akşam servis güzergahlarına devriye atıyorduk biz onun şöförüyüm ben. Sabah akşam İkitelli, Küçükçekmece, Halkalı civarına devriye atıyorduk. Mobil tim hazırlansın dedi acilen silahlıktan silahlarımızı aldık balistik yelek, kompozit başlık, AMM'ye gittik Acil Müdahale Mangasına orada mühimmatlar birbirimize soruyoruz ne oluyor ne diye çıkıyoruz. Nizamiyede beklemeye başladık ondan sonra nizamiyeye intikal ettik. Nizamiye'de sabah 4'e kadar bekledik hakim bey, sabah 4'e kadar bekledik o esnada bir tane astsubay motorla genç bi astsubayımız vardı. Motorla hızlı bir şekilde nizamiyeye yaklaştı Serdar astsubay onun da düşüncesinde terör saldırı tarzı birşey vardı herhalde. Onu nizamiye kapısında durdurdu. Dur çekti. Onu zor kendini tanıttı. Silahları falan doğrultunca. O da telaşlandı. Bombalı araç falan zannettik. İlk başta terör saldırısı diye biliyoruz öyle bir duyum aldık. [Y.] astsubay neyse içeri girdi bize sabaha kadar haber izletmedi nizamiyedeki astsubaylar. Orada bir tane televizyon var, televizyona yaklaşmaya çalışıyoruz ee küfür ediyor oradaki astsubayın bir tanesi. Gidin işinize bakın, yaklaşmayın, bakmayın telefonlara, televizyonlara. Bizde de android telefon da yok haberlere de bakamıyoruz doğru dürüst ne olduğuna. Biri diyor ki emniyet teşkilatı ayaklandı. Biri diyor TSK ayaklandı. Biri diyor terör saldırısı. Net bir şey konuşmuyor kimse. Bekliyoruz sadece orada. Sabah 4'e kadar bekledik akşam 9 buçuk 10'dan sabah 4'e kadar nizamiye de bekledik. Saat 3 buçuk 4 arası alay komutanı geldi. Renault Sembol aracı ile resmi aracı ile geldi. Yanında da [B.K.] var. O geceki kışla nöbetçi amiri. Serdar astsubay[1] yanına çağırdı. Mobil tim hemen araçlarına binsin. Dışarı çıkıyoruz [dedi.] Serdar astsubayın orada bir hafif sesini duyduk nereye gidiyoruz komutanım diye. Orada bağırды sesini yükseltti sorgulama bin aracına dedi. Serdar astsubaya kızdı bindirdi araca. Biz de soruyoruz hazır kıta astsubayımız da vardı [M.] astsubay o da oralarda ona da emretti sen de atla arabaya. O da bindi askerlere soruyormuş sonradan öğrendik biz nereye gidiyoruz biz diye askerlere soruyor. Serdar astsubay da benim yanımdaydı o araç komutanımız. Komutanım nereye gidiyoruz kardeşim nereye gidiyoruz kardeşim ben bilmiyorum ben de bilmiyorum dedi o da telaşlandı. Bizi çıkarıyor ama nereye çıkarıyor bilmiyoruz. Neyse takip etmeye başladık nizamiyeden çıktık Serdar astsubay ailesini falan aramaya başladı. Olaydan tam haberdar değil. Amnesini babasını aradı. Bizi dışarı çıkardılar ne olduğumu bilmiyoruz hakkınızı helal edin dedi. Daha sonra ağlamaya başladı Serdar astsubay. Helallik istedi herkesten. Ben sakinleştirmeye çalışıyorum komutanım sakin olun bir şey yoktur. O da geriye inşallah dedi polise desteğe falan gidiyordur dedi. Bizde kendimizi öyle teselli ettik. Polise destek amaçlı çıkıyoruz diye takin ettik. Öyle bir tahmin yürüttük kafamızdan. Daha sonra Halkalı meydanından ara sokaklarından gece idi tabi tam net hatırlamıyorum. Yenibosna'ya kadar gitmişiz. Yenibosna'dan E5'e bağlandık. E5'ten Şirinevler, Bahçelievler derken şeye kadar gittik biz Okmeydanı civarına kadar gitmişiz. Orada bizi arkamıza araç ile alay komutanını takip ederken arkadan 3-4 tane polis aracının geldiğini gördüm. Serdar astsubay da bize nizamiyede de talimat vermişti. Polis araçlarını görünce de aynı talimatları verdi. Kimse kesinlikle silahlarına mermi sürmeyecek halk ile veya polis ile münakaşaya girmeyecek kimse diye emretti. Polis durdurdu ilk önce alay komutanının makam aracını durdurdu. Onun önünü kesti. Ondan sonra ben yavaşladım durdum. Polisler yanımıza geldi. Komiser ekibin başındaki komiser de alay komutanını almaya gitti. Yanındaki kışla nöbetçi amiri ile alay komutanı arka koltukta oturuyordu. Aracı kullanan [M.] uzman vardı yanında da [E.A.] bizim arkadaşımız devremiz. Alay komutanımız direndi orada işte benim bi karizmam var beni burada herkesin içinde alamazsınız. Şudur, budur o tarz kelimeler kullandı. Polisler bu sefer halk toplanmaya başladı. Halk birikiyor etrafımızda. Bizim yanımıza gelen polisler de sizi kim çıkardı, ne sebep ile çıkardı? Serdar astsubay da polise soruyor. Olay ne, durum ne, gerilerde yenibosna civarlarında da biz tankları görünce ondan sonra birşeyler olduğuna kanaat getirdim ben. Çünkü caddelere, E5'e tanklar çıktı diyince biz inanmadık ilk önce kışla içindeydik. Bilmiyorduk. Tankları görünce bir şeyler ayıkır gibi olduk. Ondan sonra polis çevirdi. Dediğim gibi olaylar o şekilde cereyan etti. İlk önce kışla nöbetçi amiri [B.K.yı] indirdiler arabadan. Halkın da

baskısı oldu. Polis indirdi arabadan. Alay komutanını aldı daha sonra. Halkın bir kısmı orada tepkiliydi ama sağ olsunlar çoğu bize o anda sahip çıktı yani kimse demedi ki siz ne yapıyorsunuz ne işiniz var burada. Siz bizim askerimizsiniz. Siz dik durun, sizi biliyoruz, korkmayın falan. Ondan sonra biz silahlarımıza kimse elimizi falan sürmedi. Silahlarımız mühimmat falan herşeyimiz arabanın içinde polisler ile beraber ekip otosuna bindik biz. Halk orada bizi sağ olsunlar kimisi kafamızı okuyor kimisi bizim askerimizsiniz diyerek bindirdiler arabaya. Orada darp bile görmedik biz. Ondan sonra polis otosuna bindik. Alay komutanı ile [B.K.yı] [ve] şöförü [E.] arkadaşımızı alıp götürdüler. Diğer araçla da bizi aldılar. 6 askerdik. 2 astsubay vardı biri land'm arkasında biri benim yanımda Serdar astsubay, diğer arkadaşları de [M.] astsubaydı. 7'mizi de 8'imizi de ayrı iki araç ile götürdüler. Karakola. Küçük bir karakoldu mecidiyeköy civarındaydı. Gece olayın şoku ile kafamda (ses gitti geldi) orada küçük bir karakolda durduk bir saat civarı ondan sonra diğer büyük başka bir karakola götürdüler bizi aynı ekip. Karakolda ondan sonra 4-5 gün nezarette kaldık. 4-5 gün nezaretten sonra Çağlayan Adliyesine çıktık. İfade için. 6 arkadaşlık. 6 askerdik. Komutanlarımız zaten tutuklandı. 6 askerin de hepimiz yaşadığımız olayı aşağı yukarı hatırladığımız bildiğimiz kadarı ile anlattık. 3'ü tutuklandık 3 arkadaş serbest kaldı. Ondan sonra Silivri cezaevine gittik. 10 gün de orada kaldık. Yani olay bu şekilde cereyan etti. Sizin birşey sormak istediğiniz bir şey varsa cevaplayabilirim."

12. Öte yandan duruşma esnasında heyette yer alan üye hâkim ile aynı davanın sanığı olan S.A. arasındaki diyalog şöyledir:

"ÜYE HAKİM H.İ.: Şimdi S. ifade vermişsin sorguda, sorguda şöyle bir cümle var. Bu siz araçta giderken Serdar astsubay ile ilgili, Serdar astsubay araçta ağlamaya başladı. Annesini aradı, babasını aradı Serdar UZEL helallik istedi demişsin. Yine ileriki aşamalarda da benzer şekilde helallik istedi demişsin. Hani. Yani normalde göreve giden birisi niye helallik istesin.

SANIK S.A.: Olağanüstü bir durum olduğunu biz dışarı çıktık tankların olduğunu görünce Serdar astsubay birşeylerin olduğunu fark etti. Yoksa o da bilincinde değildi.

ÜYE HAKİM H.İ.: Yani siz aşağı yukarı destek amaçlı gittiğinizi. Hani başka bir yere gittiğinizi anladınız değil mi? Darbeye destek amacı ile gittiğinizi.

SANIK S.A.: Darbeye destek amaçlı diye biz hiç tahmin etmedik. 1-2 sefer alay komutanının aracı 1-2 tane polis arabası vardı onlar bizi durdurmadı ara mahallede.

MAHKEME BAŞKANI: O zaman niye ağlasın neden ağlasın polislerle desteğe gidiyorsanız?

SANIK S.A.: Ama öyle bir düşüncesi var kendini o şekilde teselli ediyor. Kendini o şekilde teselli ediyor. Ama kötü bir durum içerisine de düşebilirsiniz diyo. Ne olduğunu net bilmiyordu. Bir iki tane polis aracı yanında trafikten dolayı yavaşladı alay komutanının aracı. Biz sevindik inşallah buralarda bir yerlerde duracağız da polisin yanında destek amaçlı duracağız. Normalde bizim görevimiz değil ama olağanüstü bir durum varsa görevlendirilmişizdir diye düşündük. Yani o amaçla o zihniyet ile kendimizi teselli ediyorduk."

13. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvurunun Anayasa'yı ihlal suçundan müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına oyçokluğuyla karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Sanık Serdar Uzel'in 1. Ordu MEBS Alay Komutanlığında tekerlekli araç teknisyeni olarak ve astsubay rütbesi ile görev yaptığı, olay gecesi nöbetçi astsubay olduğu, olayların başlangıcından itibaren medya ve benzeri iletişim araçlarından haberinin olduğu, içtima alanında askerlere darbe karşıtı söylemlerde bulunduğu, bu sırada [B.K.nın] içtima alanına gelip kendisini karanlık bir ortama çağırdığı ve mobil timin hazırlanması yönünde talimat alması üzerine sanığın önceki söylemlerini değiştirdiği ve panik hâlde içtimayı tamamladığı, akabinde [S.A.] ve diğer erlere mobil timin hazırlığının yapılması yönünde emirler verdiği, saat 22:25 sularında doldur boşalt nöbetçisi [U.A.nın] yanına giderek mühimmat aldığı, mühimmat defterini imzalamadan çıktığı, [U.A.nın] ısrarına rağmen defteri imzalamadığını ve kardeşim daha sonra imzalarız diyerek çıktığı, mobil timi hazır ettiği ve nizamiyede beklemeleri yönünde emir verdiği, daha sonra fazla aldığı iki [ş]arjör mermiyi [U.A.ya] geri gönderdiği, saat 23:45 sularında [N.Z.A.yı] nizamiyede karşıladığı, [N.Z.A.nın] timin hazır olup olmadığını sorduğu ve kışlaya herhangi bir girişe izin verilmemesi yönünde emir aldığı, saat 03:55'e kadar verilen emir ve talimatlar doğrultusunda kışla nizamiyesinde beklediği, saat 03:55 sularında [N.Z.A.nın] clio marka makam aracı ile gelerek Serdar'a kaç askerin bulunduğunu sorduğu, akabinde Gayrettepe Türk Telekom Müdürlüğünü koruma görevini aldık demesi üzerine sanık Serdar'ın 'anlamadım' diye karşılık vermesi üzerine 'ilk defa mı duyuyorsun bizi takip et' diye emir verdiği, ayrıca verilen emir üzerine kışla nizamiye odasında oturan [M.M.Ç.ye] de [N.Z.A.nın] emrini söylediği ve araca binmesi hususunda [M.M.Ç.] ve erlere emir verdiği ve bu şekilde arkada bulunan land rover marka aracın ön kısmına [M.M.Ç.] ile bindikleri, önde clio marka araç ve arkada ise Serdar Uzel'in en rütbeli astsubay olarak dışarıya çıktıkları, [N.Z.A.nın] bulunduğu aracı arkadan takip ettikleri, iki araç ortak hakimiyet alanı içerisinde basın ekspres ve E-5 trafiğini bay pas ederek Çobançeşme istikametinden Ataköy/Şirinevler Kuleli durağından E-5'e çıktıkları, [N.Z.A.nın] lojman yolu da geçilerek Okmeydanı mevkiine kadar ortak hakimiyet alanı içerisinde geldikleri, yolda araç içerisinde panik bir vaziyette olduğu, nizamiyeden çıkış esnasında akrabaları ve arkadaşlarıyla vedalaşma maksatlı olarak telefon görüşmeleri yaptığı, olayın başından itibaren sanığın [N.Z.A.nın] hangi maksatlı olarak dışarıya çıktığını bildiği, arka araçta en rütbeli astsubay olması ve geri dönme imkânı varken geri dönmediği, [N.Z.A.nın] aracını takip ettiği, araç durdurulduğunda askerlerine ateş edilmeyeceğini ve silahların boş olarak teslim edileceği yönünde emirler verdiği anlaşılmıştır.

Her ne kadar sanık Serdar Uzel atılı suçlamayı kabul etmediğini, nizamiyeye giriş yaptığında sanık [N.Z.A.ya] görüşmediğini, [N.Z.A.nın] hangi maksatla dışarıya çıktığını bilmediğini, çıkış yaptıktan sonra inşallah polise yardım maksatlı olarak gittiği yönünden düşünce içerisinde olduğunu, darbeye iştirak etmediğini, darbe karşıtı olduğuna dair özetle savunma ve beyanda bulunmuş ise de; sanığın akşamleyin saat 21:30 sularında içtima alanında darbe karşıtı söylemlerde bulunduğu esnada [B.K.nın] içtima alanına gelerek mobil timin hazırlanması yönünde emir alması üzerine paniklemesi, bu andan itibaren mobil timin hangi maksatla dışarıya çıkacağı yönünde bilgisi veya tahmininin olduğu, tanıklar [C.G.] ve [H.A.nın] beyanları değerlendirildiğinde, [N.Z.A.nın] kışlaya gelişi esnasında mobil timin hazır olduğuna dair [N.Z.A.ya] tekmil verdiği, kışladan çıkarken de yine aynı şekilde Türk Telekom binasına kontrol maksadı ile çıkış yapıldığı ve bu yönde emir aldığı, söz konusu emri açıkca duyduğu ve akabinde [M.M.Ç.ye] 'komutanım emir verdi dışarıya çıkacakmışız sen de gelecekmışsin' diyerek [M.M.ye] emir verdiği, yakınlarıyla ve arkadaşlarıyla vedalaşması, seyir halinde iken sürekli ağlaması, [N.Z.A.yı] kast ederek 'sen de mi bunlardansın lan' diyerek söylemlerde bulunması, nizamiyeden çıkış saat diliminde her şeyin ayan beyan açık olduğu, polislin İstanbul genelinde kontrolü sağladığı, sanık [N.Z.A.nın] Gayrettepe Türk Telekom Binasını kontrolü için polise yardım maksatlı olarak çıkmadığını bildiği, nizamiye çıkışından itibaren Basın Ekspres Havaalanı Bağlantı Yolunun yoğun olarak araç ve insan trafiği ile ulaşımı kapalı olması, alternatif yollar kullanılarak Basın Ekspres Yolu ve E-5 trafiğinin bay pas edilerek Ataköy/Şirinevler Kuleli Durağından

E-5 yoluna çıkılması, [N.Z.A.nin] lojman istikameti de terk edilerek Okmeydanı mevkiine kadar ortak hakimiyet alanında seyr edilmesi hususları hep birlikte değerlendirildiğinde sanığın suçtan kurtulmaya yönelik savunma ve beyanlarına itibar edilmemiştir."

14. Mahkûmiyet kararına katılmayan üye hâkimin karşıoy gerekçesi ise şöyledir:

"15-16 Temmuz 2016 tarihinde darbe girişiminin başladığı saatlerde sanık Serdar Uzel'in birlikte olan askerlere hitap ederek bazı hain ve şeref yoksunlarının devlete karşı art niyetli olarak darbe girişimi yaptığını, kimsenin koşuşları ve bölük binasını terk etmemesini ve kimsenin emrini uygulamalarını emrettiği ve askerleri yatakhanelere gönderdiği ve rutin işleri yapmaya devam ettiği, sanık [B.K.] tarafından sanık Serdar Uzel'e mobil emniyet timinin hazırlanması emri verilmesi üzerine sanık Serdar ve erlerin, beraatine karar verilen [U.A.dan] askeri mühimmatları aldığı, ülkede darbe girişiminin başladığından haberdar olan Serdar'ın gerekenden fazla mühimmat alındığını fark etmesi üzerine rutinden fazla alınan mühimmatı erler vasıtasıyla sanık [U.ya] iade ettirdiği, ilerleyen saatlerde Borsa İstanbul'da silahlı çatışmada olan öğrenci astsubaylarla (bu olayla ilgili kamu davası İstanbul 30. ACM'de derdesttir) sanık Serdar'ın telefonla iletişime geçtiği ve onlara silah kullanmamalarını, silahlarını güvenli bir yere saklamalarını ve polis ekiplerinin gelip onları almalarını beklemelerini söylediği, sanık Serdar'ın bu eylemleri esnasında sanık [M.M.Ç.nin] de yanında olduğu ve onunla fikir ve eylem birlikteliği yaptığı, sanık Serdar'ın nizamiyeden çıkmadan önce bazı tanıklarla yaptığı görüşmelerde ağırlamak ses tonuyla sanık [N.Z.nin] kendilerini dışarı çıkartacağını söyleyip [N.Z.ye] küfür ettiği, ilerleyen saatlerde sanık [N.Z.A.nin] içinde sanık [B.K.], emir eri sanık ve şoför koltuğunda sanık [M.K.nin] bulunduğu araç ile nizamiye çıkışına geldiği ve sanık Serdar'a mobil emniyet timinin hazır olup olmadığını sorması ve Serdar'dan olumsuz yanıt alması üzerine timin tamamlanması amacıyla orada bulunan sanık [M.M.Ç.nin] de time ansızın dâhil edildiği, darbe girişiminden haberdar olan ve sanık [N.Z.den] şüphelenen sanık Serdar'ın, birlik dışına çıkmama yönündeki iradesini yansıtır biçimde askeri kurallara ve teamüllerine aykırı biçimde [N.Z.ye] birden fazla kez nereye gideceklerini sorduğu ve sanık [N.Z.nin] en sonunda azarlayıp bağırması üzerine mobil emniyet timinin sanık [N.Z.nin] bulunduğu aracı takip etmeye başladığı, araç içerisinde iken Serdar'ın [N.Z.nin] giyabında darbeci olma ihtimaline binaen hakaretler ettiği, akrabaları ve arkadaşlarıyla telefon konuşması yaparak içerisinde bulunduğu olumsuz durumdan yakarak sanık [N.nin] aleyhine konuşmalar yaptığı, korktuğu için helallik istediği, [N.Z.nin] onların başını belaya sokacağını söylediği, beraatine karar verilen sanık erlerin ifadesine göre de Serdar'ın araç içerisinde korkudan ağladığı ve bayılacak duruma geldiği ve erlerin Serdar'ı teselli etmeye çalıştığı, araç içerisinde Serdar'ın diğer askerlere silahlara şarjör takmamaları, mermi doldurmamaları ve havaya tutmamaları, polis ve halkla karşılaştığında münakaşaya girilmemesi yönünde emir verip gereğini yerine getirdiği, sanık [M.M.nin] da eylemlerin başından itibaren polise teslim olma anına kadar geçen süreçte Serdar'la birlikte aynı yönde davranıp ona iştirak ettiği, polis kuvvetlerinin sanıkları durdurması üzerine önce Serdar'ın sonra sanık erlerin Serdar'ın emri üzerine herhangi bir zorluk çıkarmaksızın silahlarını polislere vererek teslim oldukları olayda;

TCK'nın 309. maddesinde düzenlenen suçun bilerek ve isteyerek yani kasten işlenebildiği, failin iradesinin Anayasayı ihlal etmeye yönelik olması gerektiği, müşterek faillik için ise failler arasında birlikte suç işleme kararı ve ortak hakimiyet bulunması gerektiği, TCK'nın 309. maddesinde düzenlenen suçta iştiraktan bahsedebilmek için sadece araç fiil/suç bakımından değil, ayrıca amaç suç bakımından da iştirak iradesinin aranmasının gerektiği, failin işleneceği konusundaki bilginin iştirak bakımından önemli olmadığı, failin sırf fiil hakkındaki bilgisinin iştirak iradesini sağlamaya yeterli olmadığı, sanığın esasen iç dünyasını ilgilendiren kastın niteliğini belirleyebilmek için dış dünyaya yansıyan davranışlarından hareketle sonuç çıkarmanın mümkün olduğu, bu hususun somut olayın özelliklerine göre belirlenmesi gerektiği,

Yargılama konusu somut olaylar zincirinde; sanıklar Serdar Uzel ile [M.M.Ç.nin] darbe girişimine vâkıf olmalarından itibaren darbe karşıtı tutum ve davranışlar sergiledikleri, ülke çapında gerçekleştirilen darbe girişiminde başkaca dosyalardan da açıkça anlaşıldığı üzere faillerin kasa kasa mühimmat aldığı ancak sanık Serdar'ın tam aksine üstlerinin ve astlarının muhtemel darbe eylemlerini önleme noktasında fazladan alınan mühimmatı sıkıntı çıkmaması için iade ettirdiği, sanık [M.M.] ile ortaklaşa gerek telefonda konuştuğu Borsa İstanbul'daki askeri öğrencilere gerek ise kendi birliğindeki askerlerle yaptığı konuşmada ülkede kötü niyetli kişilerin darbe girişiminde bulunduğu, silah kullanılmaması gibi emirler vererek darbe karşıtı hareketlerde bulunduğu, yine birlik dışına çıktığında erlere şarjör, mermi taktırmayarak ve gerekli önlemleri alarak sanıklar [N.Z.] ve [B.nin] gerçekleştirdiği darbe girişimine iştirak eylemlerini önleme ve minimize etme noktasında gayrette bulunduğu, her iki sanığın eylemlerinin konusu suç teşkil eden hukuka aykırı emri yerine getirme olarak değerlendirilemeyeceği, sanık Serdar ile [M.M.nin] sanık [N.Z.] ile aynı ortak amacı taşımadığı için iştiraklarından da bahsedilemeyeceği, sayın çoğunluk sanık Serdar'ın [B.K.dan] içtima emri aldıktan sonra önceki söylemini değiştirdiğini kabul etmiş ise de bu yönde bir delilin bulunmadığı, yine çoğunluğun da sanık Serdar'ın araçta iken sürekli ağıladığını ve sanık [N.Z.yi] kast ederek 'sen de mi bunlardansın lan' dediğini kabul ettiği ve bu hususun sanığın darbe kastı taşımadığını gösterdiği, sanık Serdar'ın olayın başlangıcından itibaren gerek sanık [N.Z.] hakkındaki olumsuz düşünce ve görüşleri gerekse yaptığı görüşmelerde sarfettiği sözler ve içinde bulunduğu travmatik ruhsal çöküntü hâli ve tüm dosya kapsamı değerlendirildiğinde; her iki sanığın suç işleme ve bu bağlamda anayasayı ihlal etme gibi bir amaç, irade, saik ve kastının bulunmadığı gibi aksine sanıklarının kastının darbe teşebbüsünü önlemeye yönelik olduğu kanaatinde olduğundan sanıklar Serdar Uzel ile [M.M.Ç.nin] CMK m.223/2-c uyarınca beraatlerine ve tahliyelerine karar verilmesi gerektiğinden aksi yöndeki sayın çoğunluğun görüşüne katılmamaktayım."

15. Başvurucunun mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yolu başvurusu reddedilmiştir. Başvurucu, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuş; Yargıtay başvurucunun örgütsel bağlantıları olduğunun, icra hareketlerinden önce darbe girişiminden haberdar olduğunun kanıtlanamadığını, icra hareketlerine sunduğu katkının tek başına vahamet arz etmediğini vurgulamıştır. Başvurucunun eylemlerinin suçun icrasını kolaylaştırmak suretiyle Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etme kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirten Yargıtay, mahkûmiyet kararını bozmuştur.

16. Mahkeme, bozma kararına uyarak Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etmekten başvurucunun 12 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Sanık Serdar Uzel'in 1. Ordu MEBS Alay Komutanlığında tekerlekli araç teknisyeni olarak ve Astsubay rütbesi ile görev yaptığı, olay gecesini nöbetçi astsubay olduğu, olayların başlangıcından itibaren medya ve benzeri iletişim araçlarından haberinin olduğu, içtima alanında askerlere darbe karşıtı söylemlerde bulunduğu, bu sırada [B.K.] içtima alanına gelip kendisini karanlık bir ortama çağırdığı ve mobil timin hazırlanması yönünde talimat alması üzerine sanığın önceki söylemlerini değiştirdiği ve panik halde içtimayı tamamladığı, akabinde [S.A.] ve diğer erlere mobil timin hazırlığının yapılması yönünde emirler verdiği, saat 22:25 sularında doldur boşalt nöbetçisi [U.A.nin] yanına giderek mühimmat aldığı, mühimmat defterini imzalamadan çıktığı, [U.A.nin] ısrarına rağmen defteri imzalamadığı ve kardeşim daha sonra imzalarız diyerek çıktığı, mobil timi hazır ettiği ve nizamiyede beklemeleri yönünde emir verdiği, daha sonra fazla aldığı iki şarjör mermiyi [U.A.ya] geri gönderdiği, saat 23:45 sularında [N.Z.A.yı] nizamiyede karşıladığı, [N.Z.A.nin] timin hazır

olup olmadığını sorduğu ve kışlaya herhangi bir girişe izin verilmemesi yönünde emir aldığı, saat 03:55'e kadar verilen emir ve talimatlar doğrultusunda kışla nizamiyesinde beklediği, saat 03:55 sularında [N.Z.A.nın] clio marka makam aracı ile gelerek Serdar'a kaç askerin bulunduğunu sorduğu, akabinde Gayrettepe Türk Telekom Müdürlüğünü koruma görevini aldık demesi üzerine sanık Serdar'ın anlamadım diye karşılık vermesi üzerine ilk defa mı duyuyorsun bizi takip et diye emir verdiği, ayrıca verilen emir üzerine kışla nizamıye odasında oturan [M.M.Ç.ye] de [N.Z.A.nın] emrini söylediği ve araca binmesi hususunda [M.M.Ç] ve erlere emir verdiği ve bu şekilde arkada bulunan land rover marka aracın ön kısmına [M.M.Ç] ile bindikleri, önde clio marka araç ve arkada ise Serdar Uzel'in en rübeli Astsubay olarak dışarıya çıktıkları, [N.Z.A.nın] bulunduğu aracı arkadan takip ettikleri, iki araç ortak hakimiyet alanı içerisinde basın ekspres ve E-5 trafiğini bay pas ederek Çobançesme istikametinden Ataköy/Şirinevler Kuleli durağından E-5'e çıktıkları, [N.Z.A.nın] lojman yolu da geçilerek Okmeydanı mevkiine kadar ortak hakimiyet alanı içerisinde geldikleri, yolda araç içerisinde panik bir vaziyette olduğu, nizamiyeden çıkış esnasında akrabaları ve arkadaşlarıyla vedalaşma maksatlı olarak telefon görüşmeleri yaptığı, olayın başından itibaren sanığın [N.Z.A.nın] hangi maksatlı olarak dışarıya çıktığını bildiği, arka araçta en rübeli astsubay olması ve geri dönme imkanı varken geri dönmediği, [N.Z.A.nın] aracını takip ettiği, araç durdurulduğunda askerlerine ateş edilmeyeceğini ve silahların boş olarak teslim edileceği yönünde emirler verdiği anlaşılmıştır.

Her ne kadar sanık Serdar Uzel atılı suçlamayı kabul etmediğini, nizamıyeye giriş yaptığında sanık [N.Z.A.yla] görüşmediğini, [N.Z.A.nın] hangi maksatla dışarıya çıktığını bilmediğini, çıkış yaptıktan sonra inşallah polise yardım maksatlı olarak gittiği yönünden düşünce içerisinde olduğunu, darbe karşıtı olduğuna dair özette savunma ve beyanda bulunmuş ise de; sanığın aksamleyin saat 21:30 sularında içtima alanında darbe karşıtı söylemlerde bulunduğu esnada [B.K.nın] içtima alanına gelerek mobil timin hazırlanması yönünde emir alması üzerine panikleme, bu andan itibaren mobil timin hangi maksatla dışarıya çıkacağı yönünde bilgisi veya tahmininin olduğu, tanıklar [C.G.] ve [H.A.nın] beyanları değerlendirildiğinde, [N.Z.A.nın] kışlaya gelişi esnasında mobil timin hazır olduğuna dair [N.Z.A.ya] tekmil verdiği, kışladan çıkarken de yine aynı şekilde Türk Telekom binasına kontrol maksadı ile çıkış yapıldığı ve bu yönde emir aldığı, söz konusu emri açıkca duyduğu ve akabinde [M.M.Ç.ye] komutanım emir verdi dışarıya çıkacakmışız sen de gelecekmışsin diyerek [M.M.Ç.ye] emir verdiği, yakınlarıyla ve arkadaşlarıyla vedalaşması, seyir halinde iken sürekli ağlaması, [N.Z.A.yı] kastederek sende mi bunlardansın lan diyerek söylemlerde bulunması, Nizamıyeden çıkış saat diliminde herşeyin ayan beyan açık olduğu, polislin İstanbul genelinde kontrolü sağladığı, [N.Z.A.nın] Gayrettepe Türk Telekom Binasını kontrolü için polise yardım maksatlı olarak çıkmadığını bildiği, nizamıye çıkışından itibaren basın ekspres havaalanı bağlantı yolunun yoğun olarak araç ve insan trafiği ile ulaşım kapalı olması, alternatif yollar kullanılarak basın ekspres yolu ve E-5 trafiğinin bay pas edilerek Ataköy/Şirinevler Kuleli durağından E-5 yoluna çıkılması, [N.Z.A.nın] lojman istikameti de terk edilerek Okmeydanı mevkiine kadar seyir edilmesi hususları hep birlikte değerlendirildiğinde sanığın suçtan kurtulmaya yönelik savunma ve beyanlarına itibar edilmemiştir.

...

Sanıkların, somut olay çerçevesinde bilgi düzeyleri, olayın özellikleri, tecrübe, rütbeye ve konumları gibi olgular nazara alındığında konusu suç oluşturan emrin, askeri hizmet alanında verildiği, amirin yetkili olduğu ve uyulmasında zorunluluk bulunduğu hususlarında yanlışları nedeniyle kaçınılmaz bir hataya düşerek yerine getirmesi söz konusu olmadığı,

Sanıkların, icra hareketlerinden önce darbe girişiminden haberdar olduğuna dair delil bulunmadığı, sanık [M.M.Ç.nin] FETÖ/PDY örgütü üyesi olduğu anlaşılmış ise de; olay tarihinde söz konusu sanığın araçlar kışladan çıkarken son anda, aniden, kendiliğinden gelişen durum karşısında araca bindirildiği ve diğer üç sanığın ise örgütle bağının saptanmadığı, dört sanığın elverişli nitelikteki icra hareketlerine katkı sunmakla birlikte, sundukları katkının tek başına vahamet arz etmediği gibi fiilin işleniş üzerinde müşterek hakimiyet kurduklarından da bahsedilemeyeceği, dört sanığın da zarar tehlikesi bakımından illi bir değer taşıdığına kuşku bulunmayan eylemlerinin, işlenmesi sırasında yardımda bulunarak ıcrasını kolaylaştırmak (TCK madde 39/2-c) suretiyle Anayasayı ihlal suçuna yardım etmek kapsamında kaldığı anlaşılmakla sanıkların eylemine uyan TCK'nın 309/1 maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmiş, sanıkların sabit suçu nedeniyle cezalarına 3713 sayılı TMK'nın 5/1 maddesi uygulanmış, sanıkların eyleminin yardım etme kapsamında kaldığı anlaşılmakla; cezalarından TCK'nın 39/2-c maddesi (39/1-1.cümle) gereğince indirim uygulanarak takdiren alt sınırdan (15 yıl) cezalandırılmışlardır. Sanık [M.M.Ç.nin] FETÖ/PDY örgütü üyesi olduğu, diğer sanıkların ise örgütle iltisakları hususunda karar anına kadar herhangi bir kanıt bulunmadığı nazara alındığında; sanık [M.M.Ç.nin] yaşanan darbe teşebbüsüne katılış biçimi, gerçekleştirdiği eylemin oluşturduğu tehlikenin boyutu, yardımın niteliği dikkate alındığında sanığın cezasında TCK'nın 39. maddesi uyarınca yapılan indirim oranında (diğer sanıklarla aynı oranda) herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı anlaşılmış ve sanıkların duruşmalardaki tavır ve davranışları, verilen cezanın gelecekleri üzerindeki olası etkileri nazara alınarak sanıkların cezasında TCK 62. maddesi gereğince takdiri indirim yapılmıştır."

17. Mahkûmiyet kararı, temyiz kanun yolundan geçerek 21/9/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

18. Başvurucu, nihai kararı 8/1/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 19/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu; dosyada mevcut ve lehine olan delillerin değerlendirilmediğini, tanık beyanlarındaki aleyhine olan hususlar hükme esas alınmasına rağmen masumiyetini ispat eden beyanların -özellikle tanık S.A.nın- gerekçesiz olarak değerlendirme dışı bırakıldığını belirtmiştir. Ayrıca yeterli delil bulunmadığı hâlde hangi delillere ve hangi gerekçeye dayanıldığı açıklanmadan mahkûmiyetine karar verildiğini, bu suretle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Bakanlık görüşünde, Mahkemenin gerekçeli kararda delil olarak sıraladığı bilgi ve belgelere vurgu yapılmış; başvurunun ve müdafinin söz konusu verilere karşı iddia ve itirazlarını dile getirme fırsatı elde ettiği belirtilmiş; delil değerlendirmesinin yargılama mercilerinin yetkisinde olduğu ifade edilmiştir. Başvurucunun şikâyetlerinin esas itibarıyla yargılamanın sonucuna, delillerin değerlendirilmesine, hukuk kurallarının yorumuna ve uygulanmasına ilişkin olduğu, Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasına göre kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği vurgulanmıştır.

2. Değerlendirme

22. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu bağlamda başvurunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

25. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*" denilerek kararlarını gerekçeli olarak yazma yükümlülüğü mahkemelere yüklenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesi, 141. maddesinin üçüncü fıkrası ışığında yorumlandığında adil yargılanma hakkı gerekçeli karar hakkını da güvence altına almaktadır. Öte yandan adil yargılanma hakkı, doğası gereği gerekçeli karar hakkını da içermektedir. Bu sebeple gerekçeli karar hakkı Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının temel güvencelerinden biridir (*Hilmi Kocabey ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 77).

26. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Mahkemelerin kararlarının davanın temeliyle ilgili olay, olgu ve hukuki sorunlar ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında ilgili ve yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılayanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (*Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

27. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı yanıt vermeleri gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak yargılama mercileri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (*Yasemin Ekşi* [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

28. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve şartlarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve

savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmelidir (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 35). Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında *ilgili ve yeterli bir yanıt* vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaları cevapsız bırakması hak ihlaline neden olabilecektir (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 39).

29. Mahkemelerin duruşma neticesinde ulaştıkları sonucun keyfî olup olmadığı ve/veya takdir yetkilerini ne yönde kullandıkları kararlarının gerekçelerinden anlaşılır. Bu nedenle uyumsuzluğun maddi ve hukuki sorunlarının nasıl çözüldüğü mahkemelerce yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmalıdır. Mahkemelerin kararlarında göstermeleri beklenen yeterli gerekçede ise soyut değerlendirmelerden ziyade kararın temelini oluşturan hukuki ve fiilî olguların belli edilmesi, olayın belirli olan şartlarının gözetilmesi ve dava konusu olguların tartışılarak varılan sonuçla bir bağ kurulması gerekir. Bu doğrultuda bir ceza davasında suçun sübutuna dayanak teşkil eden delillerin açıkça ve eylemlerle ilişkilendirilerek açıklanmasının gerekçeli karar hakkı açısından önemli olduğunun altı çizilmelidir (*Adalet Sertan Ayhan* [1. B.], B. No: 2019/7218, 5/9/2023, § 30).

30. Öte yandan istinaf/temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus istinaf/temyiz merciinin bir şekilde istinafta/temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, ilk derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Yasemin Ekşi*, § 57). Ancak istinaf/temyiz incelemesi sırasında ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların istinaf/temyiz mercilerince cevapsız bırakılmış olması gerekçeli karar hakkının ihlaline neden olabilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Caner Kandırmaz* [2. B.], B. No: 2013/3672, 30/12/2014, § 31).

31. Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki görevi uyumsuzluğun esası yönünden önem taşıyan meselelere ilişkin olarak yargı mercilerinin ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyup koymadıklarını incelemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesinin yargı mercilerinin gerekçelerinin hukuka uygun olup olmadığını denetleme görevi olmadığı gibi yargı mercilerinin kararlarındaki hukuka aykırılıkları gidermek de görevi değildir (*Halit Kabadâğ* [1. B.], B. No: 2019/3589, 23/11/2021, § 30).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Somut olayda Mahkeme ilk olarak astsubay kıdemli çavuş olarak görev yapan başvurunun askerî darbe teşebbüsünün gerçekleştiği tarihteki eylemlerini gözeterek darbe teşebbüsüne icrai hareketlerle katıldığı gerekçesiyle Anayasa'yı ihlal suçundan mahkûmiyetine karar vermiştir.

33. Mahkûmiyet kararının temyiz incelemesinde Yargıtay; darbe teşebbüsüne ilişkin icra hareketlerinden önce örgütsel organizasyon içinde yer aldığı, darbe teşebbüsünden haberdar bulunduğu ve şiddet içeren eylemlere katıldığı kanıtlanamayan başvurunun Anayasa'yı ihlale yardım etme suçundan cezalandırılması gerektiği gerekçesiyle Mahkeme kararını bozmuştur (bkz. § 15). Mahkeme, bozma kararına uyarak başvurunun Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etmekten cezalandırılmasına karar vermiştir.

34. Mahkeme; gerekçeli kararda sabit kabul ettiği eylemlerle delilleri ilişkilendirirken başvurunun darbe teşebbüsünün ilk saatlerinde içtima alanında darbe karşıtı söylemlerde bulunduğunu, mobil tim için hareket emri veren alay komutanının emrini sorguladığını, komutanın emrini tekrarlaması üzerine araca bindiğini, araçla seyir hâlinde iken sürekli ağladığını, komutanı kastederek "*Sen de mi bunlardansın lan?*" dediğini belirtmiştir (bkz. § 16). Bununla birlikte Mahkeme; olay anında askeri darbe teşebbüsünden haberi olduğunu kabul ettiği başvurunun aldığı emir üzerine panikleyerek söylemlerini değiştirdiğini, mobil timin hazırlanması konusunda askerlere emir verdiğini, alay komutanının emri üzerine mobil timin kışladan ayrılırken polise yardım etmek amacıyla hareket etmediğini bildiği hâlde bu araca bindiğini, Gayrettepe Türk Telekom Müdürlüğüne seyir hâlindeyken polisler tarafından durdurulması üzerine teslim olduğunu ifade etmiştir. Mahkeme, bu gerekçelerle başvurunun konusu suç teşkil eden emir üzerine darbenin icrasını kolaylaştırmaya yönelik eylemleri gerçekleştirdiği kanaatine ulaşarak anılan suçtan mahkûmiyetine karar vermiştir.

35. Mahkûmiyet kararında ilgili ve yeterli bir gerekçenin varlığından söz edilebilmesi için kişinin dışı yansıyan davranışlarına göre bir sonuca ulaşılması amacıyla lehine ve aleyhine tüm delillerin bir arada değerlendirilmesi gerekir.

36. Başvurucu, yargılama sürecinde dinlenen tanıkların özellikle tanık S.A.nın beyanlarında yer alan lehine hususların dikkate alınmadığını ileri sürmüştür. Tanık S.A. ifadesinde başvurunun alay komutanının kışladan çıkma emri vermesi üzerine "*Anlamadım.*" demesine rağmen komutanın azarlaması nedeniyle araca bindiğini, yola çıkıldığında komutan hakkında "*Sen de mi bunlardansın lan?*" diyerek küfrettiğini, "*İnşallah polise yardıma gidiyoruzdur.*" dediğini, ağladığını, ailesini arayarak helallik istediğini, araçtaki askerlere "*Kimse silahlarına mermi sürmeyecek, halk veya polisle münakaşaya girmeyecek.*" şeklinde emir verdiğini belirtmiştir.

37. Yargılama sonucunda ulaşılan sonuç ile karara etkili olabilecek hususlar arasında bağ kurulması, hükme esas alınan ve alınmayan deliller gösterilerek hükme esas alınmayan delillere itibar edilmemesinin gerekçesi kararda açıklanmalıdır. Tanık S.A.nın beyanlarının başvurunun üzerine atılı suçun sübutu bakımından dışı yansıyan davranışlarını gösteren, yargılamanın sonucuna etkili ve oldukça önemli olan deliller olduğunda şüphe yoktur. Buna rağmen gerekçeli kararda anılan tanığın başvurunun lehine olan beyanları değerlendirmeye tabi tutulmamış, bu beyanlara neden itibar edilmediği açıklanmamış, başvurunun bu husustaki savunmalarına yeterli bir gerekçeyle yanıt verilmemiştir.

38. Diğer taraftan kararda başvurunun darbe teşebbüsünün ilk saatlerinde içtima alanında darbe karşıtı söylemlerde bulunduğu esnada kışla komutanı tarafından çağrılarak bir şeyler söylenmesi sonrasında söylemlerini değiştirdiği belirtilmiş ancak bu kanaate nasıl ulaşıldığına ilişkin olarak herhangi bir gerekçe de yer verilmemiştir.

39. Bu itibarla başvuru konusu olayın koşullarında başvurunun üzerine atılı suçu işlemediğine dair savunmasını destekleyebilecek ve davanın sonucuna etkili hususların gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmadığı, başvurunun iddialarına cevap verilmediği anlaşılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

41. Başvurucunun;

i. Hakkında kesinleşmiş bir mahkeme kararı bulunmamasına rağmen suçlu gibi muamele görerek savunması dahi alınmadan mesleğinden çıkarılması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının *Remziye Duman* ([2. B.], B. No: 2016/25923, 20/7/2017, §§ 35-49) kararı doğrultusunda *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle,

ii. Mahkemeden talep etmesine rağmen masumiyetini gösteren delillerin toplanmaması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının toplanmadığı iddia edilen delillerin somutlaştırılmadığı ve iddianın temellendirilmediği dikkate alınarak *Cemal Günsel* ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

42. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 1.000.000 TL maddi ve 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

43. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

44. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyumsuzluğun sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

45. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının *kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/425, K.2020/45) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.